

Vihreiden periaateohjelma – Vastuu, vapaus, välittäminen

Hyväksytty puoluekokouksessa Lappeenrannassa 20.5.2012

STILISOIMATON VERSIO; kielenhuollon jälkeen ohjelmasta tehdään kielikäännökset (ainakin ruotsi, englantia)

Sisällysluettelo

1 Johdanto.....	1
2 Vastuu.....	2
2.1 Ympäristö.....	2
2.2 Kohtuutalous.....	3
3 Vapaus.....	5
3.1 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.....	6
3.2 Onnellisuus.....	7
3.3 Osallisuus.....	7
4 Välittäminen.....	8
4.1 Oikeudenmukaisuus.....	8
4.2 Hyvinvointi.....	9

1 Johdanto

Vihreät on olemassa turvatakseen tulevaisuuden. Haluamme pelastaa ympäristön: lajien kirjon, luonnon kauneuden, ilman ja vesien puhtauden. Haluamme pelastaa ihmiset: poistaa kurjuuden, saavuttaa todellisen tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden, antaa kaikille vapauden elää omana itsenään. Haluamme pelastaa politiikan: antaa ihmisten päättää itse, lopettaa korruption, sallia mielipiteiden kirjon.

Tässä periaateohjelmassa kerrotaan tarkemmin, miten haluamme turvata tulevaisuuden. Ohjelmaan on koottu yhteen Vihreiden keskeiset arvot ja periaatteet sekä se, miten niitä edistämme. Tällä ohjelmalla kerromme, millaista maailmaa haluamme olla tekemässä.

Toimintaamme ohjaavat seuraavat arvot ja periaatteet:

- Vastuu ympäristöstä ja tulevaisuudesta. Ihmisen toiminnan tulee sopeutua ympäristön kantokykyyn. Hyvinvoinnin on perustuttava kohtuutalouteen. Emme voi elää tulevien sukupolvien kustannuksella.
- Vapaus kaikille. Ihmisillä tulee olla oikeus elää haluamallaan tavalla, kunhan ei rajoita toisen oikeutta samaan tai vnhingoita eläimiä tai ympäristöä. Vapaus lisää onnellisuutta ja osallisuutta parantamalla ihmisten edellytyksiä päättää elämästään ja osallistua yhteiskunnan kehittämiseen eri tavoin.
- Välittäminen muista ihmisistä. Kaiken toiminnan tulee olla oikeudenmukaista niin paikallisesti kuin maailmanlaajuisestikin. Julkisen vallan tulee huolehtia ihmisten

elämän edellytyksistä, hyvinvoinnista ja yhdenvertaisuudesta.

Vihreille on tärkeää tavoitteiden lisäksi se, miten ne saavutetaan. Haluamme uudistaa politiikkaa avoimeksi, osallistavaksi ja reiluksi. Tulevaisuuden rakentamiseen tarvitaan kaikkia.

2 Vastuu

2.1 Ympäristö

Ihminen on osa luontoa ja siten täysin luonnosta riippuvainen. Emme selviydy ilman luontoa, kuten yhteyttämistä, veden puhdistusta, pölytystä ja ravinteiden kiertoa. Suojelemalla luontoa suojelemme itseämme.

Luonnolla on myös ihmisen tarpeista riippumaton itseisarvo. Saimaannorpalla, kaitakämmekällä ja miljoonilla muilla lajeilla on erottamaton oikeus elää tällä planeetalla. Vanha lehto jyrkevine tammineen, tupasvillan täplittämä aapasuo ja vapaana virtaava koski ovat arvokkaita paitsi meille ihmisille, myös itsessään.

Ympäristö asettaa rajat toiminnallemme. Voimme joko rakentaa hyvinvointia ympäristön rajoja kunnioittaen tai rikkoa niitä, kunnes ympäristön rapautuminen pudottaa hyvinvointimme pohjan pois. Vain ympäristöä varjelemalla voimme lopulta taata terveyden ja turvallisuuden, kukoistavan talouden ja työpaikkoja. Ylikulutus ja -kuormitus luovat vain näennäistä ja väliaikaista hyvinvointia.

Vastuunkanto ympäristöstä on oikeudenmukaista, sillä usein ympäristön tarvelemisestä kärsivät ensimmäisinä ja eniten kaikkein heikoimmat. Vihreät painottaa ilmasto-oikeudenmukaisuuden periaatteen mukaisesti rikkaiden maiden muita suurempaa vastuuta ilmastokriisin ratkaisemisesta. Vihreät rakentaa nykyisten sukupolvien hyvinvointia heikentämättä tulevien sukupolvien mahdollisuuksia.

Päätöksillä on kiire. Erimielisyydet yksityiskohdista eivät saa estää meitä tekemästä ratkaisuja, kun ilmastonmuutos on kiihtymässä hallitsemattomaksi ja lajien sukupuutto karkaa käsistä. Ylihuomenna voi olla liian myöhäistä.

Vastuu ympäristöstä ylittää valtioiden rajat. Sen paremmin linnut kuin saasteetkaan eivät pysähdy rajalla. Kansalaisuudesta ja kotipaikasta riippumatta olemme vastuussa monimuotoisen luontomme säilymisestä paitsi itsellemme, myös koko ihmiskunnalle.

Me suomalaiset kuormitamme ympäristöä selvästi yli kestävä tason. Emme voi paeta Suomen erityisolosuhteiden selän taakse. Kylmä ilmasto ei pakota meitä rakentamaan lämpöä hukkaavia koteja eivätkä pitkät etäisyydet valitsemaan paljon bensaa kuluttavia autoja. Olemme vastuussa omista valinnoistamme: pyöritämme itse hiilivoimaloitamme ja hakkaamme aarniometsiämme.

Suomella on käsissään vastuun kantamisen valttikortit. Meillä on vaurautta, osaamista ja

kehittyntä teknologiaa. Meillä on toimiva yhteiskunta, uusiutuvia luonnonvaroja ja kulttuurin juuret luonnossa. Siksi Suomen tulee toimia ympäristönsuojelun edelläkävijänä ja suunnannäyttäjänä.

Eläimet eivät ole Vihreille vain tuotannontekijöitä, vaan tuntevia yksilöitä. Kaikilla eläimillä, myös tuotantoeläimillä, on oikeus lajityypilliseen ja hyvään elämään ilman ihmisen aiheuttamaa kärsimystä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että turkistarhaus kielletään.

Vihreät tukee voimakkaasti luonnonmukaista tuotantoa eläinten eettisemmän kohtelun, tuotteiden puhtauden ja ympäristön hyvinvoinnin vuoksi. Geenimuunteluun perustuvaa tuotantoa ei tule Suomessa sallia ilman perusteellisia tutkimuksia ja vaikutusten arviointia.

Suhtaudumme myönteisesti uusien teknologioiden mahdollisuuksiin, mutta vaadimme selvittämään niiden vaikutukset ihmisille ja ympäristölle. Omien ja tulevien sukupolvien elinmahdollisuuksien turvaamiseksi meidän on vältettävä kohtuuttomia riskejä.

Talouden sovittaminen ympäristön kantokyvyn rajoihin edellyttää mullistusta tavoissamme tuottaa ja kuluttaa. Ilmastokriisin ratkaisemiseksi yhteiskunta on rakennettava ripeästi uudelleen vähäpäästöiseksi ja vaiheittain päästöneutraaliksi. Energiatalouden pitää perustua huippuunsa vietyyn tehokkuuteen ja ympäristöystävälliseen, uusiutuvaan energiaan. Kannatamme ydinvoimasta luopumista niin pian kuin mahdollista. Ydinvoimasta luopuminen ei kuitenkaan saa lisätä hiilidioksidipäästöjä.

Ympäristön kuormitusta voidaan ohjata tehokkaasti ja taloudellisesti hinnoilla ja valistuneella tiedolla. Monissa tapauksissa markkinaehtoisilla ohjaukskeinoilla saadaan sama ympäristöhyöty pienemmillä kustannuksilla kuin kielloilla ja normeilla - tai samalla hinnalla suurempi ympäristöhyöty. Normejakin kuitenkin tarvitaan.

Aiheuttajan on maksettava ympäristön tuhoamisesta täydet kustannukset, ja niiden pitää näkyä kaikkien tuotteiden hinnoissa. Ympäristösyistä syntyvien lisäkustannusten pitää jakautua oikeudenmukaisesti eri ihmisryhmille.

Tarvitsemme harppauksen luonnonvarojen käytön tehokkuudessa. Tarvitsemme kertakäytön ja saastuttamisen sijaan raaka-aineiden ja päästöjen suljettua kiertoa. Tarvitsemme luontoarvojen huomioon ottamista kaikessa päätöksenteossa. Ennen kaikkea tarvitsemme kohtuutta valinnoissamme.

2.2 Kohtuutalous

Vihreät haluaa rakentaa talousjärjestelmän, joka tyydyttää kaikkien ihmisten perustarpeet eikä vain harvojen ahneutta ja toimii ekologisten reunaehtojen sisällä. Talouden on autettava poistamaan köyhyys ja kaventamaan tuloeroja sekä tarjottava kaikille reilu

mahdollisuus vaurastua.

Elämme nykyään velaksi tavalla, joka on kohtuuton niin taloudelle, ihmisille kuin ympäristöllekin. Talouskasvumme perustuu luonnonvarojen ylikulutukseen ja saasteiden tuottamiseen yli kestävänsä tason. Eriarvoistumisessa ja syrjäytymisessä kartutamme sosiaalista velkaa, joka erääntyy maksettavaksi tulevina vuosikymmeninä.

Toimiakseen reilusti ja kestävästi markkinatalous tarvitsee vahvat säännöt. Parhaimmillaan se tyydyttää kuitenkin tehokkaasti ihmisten tarpeita.

Kohtuutalous toimii kestävästi sukupolvelta toiselle. Emme halua yhteiskuntaa, jossa ensin tulleet viettävät kulutusjuhlaa ja jättävät laskun jälkeensä tuleville. Esimerkiksi väestön ikääntymiseen on vastattava tavalla, joka ei ole kohtuuton millekään ikäryhmälle.

Talous voi kasvaa vain sillä ehdolla, että se ei perustu yli varojen elämiseen. Taloutta kasvattaa myös, kun hiilivoimaloita korvataan hakevoimaloilla, paperilehtien sijaan myydään sähköisiä lehtiä ja ihmiset käyvät teatterissa tai kampaajalla.

Bruttokansantuotteen kaltaiset vanhat mittarit eivät enää riitä. Kohtuutaloudessa niiden rinnalle tarvitaan ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin huomioon ottavia mittareita.

Valtioiden on oltava vahvoja toimijoita, jotka pystyvät ohjaamaan taloutta. Lainsäätäjän tulee asettaa ihmisten, ympäristön ja eläinten hyvinvoinnin turvaavat tiukat reunaehdot. Niiden rajoissa talouden, työn ja yrittäjyyden pitää olla mahdollisimman vapaata. Yrityksillä ja ihmisillä tulee olla oikeus valita omien tarpeidensa ja olosuhteiden perusteella parhaat keinot, joilla ne saavuttavat yhteisesti asetetut ympäristö- ja hyvinvointitavoitteet.

Vaurastumisemme perustuu maailmanlaajuisiin markkinoihin ja niillä vallitsevaan luottamukseen. Kansainväliseen kauppaan pitää saada säännöt, jotka takaavat reilun palkan, hyvät työolot ja ympäristönsuojelun korkean tason kaikkialla. Valtioiden pitää kansainvälisellä ja -valtaisella yhteistyöllä taata, ettei kukaan saa epäreilua kilpailuetua riistämällä työntekijöitä tai tuhoamalla ympäristöä. Talous voi olla todella vapaata vain silloin, kun se ei rajoita toisten vapautta – kun kaivos ei vie oikeutta puhtaaseen veteen tai vaatetehtas työntekijän oikeutta terveeseen elämään.

Käytännössä ekologisesti ja sosiaalisesti kestävä talous edellyttää avoimia rahoitusmarkkinoita. On kuitenkin aktiivisesti ehkäistävä ja tasattava markkinoiden ylilyöntejä ja verotettava rahoitusmarkkinoita. Vakaa talous on koko yhteiskunnan etu.

Julkinen talous ei saa ylivelkaantua ja ajautua velkojien armoille. Valtion ja kuntien velkaantuminen merkitsee käytännössä veronkorotusten tai palveluiden leikkausten lykkäämistä tulevaisuuteen. Velkaa on oikeudenmukaista ottaa vain, jos se hyödyttää myös niitä ihmisiä, jotka joutuvat aikanaan maksamaan velan takaisin. Julkinen velkaantuminen voi olla järkevää, kun investoidaan tulevaisuuteen: koulutetaan ihmisiä, ehkäistään syrjäytymistä tai nostetaan taloutta lamasta.

3 Vapaus

Ihmisten vapauden kunnioittaminen ja edistäminen on keskeinen osa vihreää ajattelua. Puolustamme ihmisten perusvapauksia – myös silloin, kun olemme jonkun kanssa eri mieltä. Vapaudet kuuluvat yhdenvertaisesti kaikille.

Jokaisella ihmisellä on oikeus elää haluamallaan tavalla, kunhan ei rajoita toisten oikeutta samaan. Todellinen vapaus vaatii rinnalleen tukea: tietoa vaihtoehtoista, koulutusta, jonka turvin tehdä punnittuja valintoja, ja taloudellista turvaa, jotta ihminen ei juutu valinnanmahdollisuudet riistävään köyhyyteen. Vapaus on myös sisäistä, esimerkiksi vapautta sovinnaisuudesta ja omista ennakkoluuloista. Ihmisen ei tarvitse olla samanlainen kuin naapurinsa tai yhteisönsä, vaan jokaisella on oikeus valita oman elämänsä polku.

Jokaisella ihmisellä on oikeus omaan kehoonsa ja sitä koskeviin päätöksiin. Valtiovalta voi kuitenkin edellyttää, että peruuttamattomat tai pitkävaikutteiset päätökset tehdään vakaasti harkiten ja tietoisena niiden seurauksista itselle ja muille. Ihmisen omaa tahtoa tulee kuulla ja kunnioittaa viimeiseen asti niin parantavan, oireenmukaisen ja saattohoidon yhteydessä kuin kuoleman edessä. Ihmisellä on oikeus paitsi hyvään elämään, myös hyvään kuolemaan, tarvittaessa hyvän saattohoidon turvin tai halutessaan viime kädessä avustettuna.

Vapauksia ei voi vaatia toisten ihmisten perusoikeuksien kustannuksella. Rikkaiden maiden asukkaan vapautta toteuttaa mielihalujaan rajoittaa esimerkiksi kehitysmaan asukkaan oikeus ihmisarvoiseen elämään. Vastustamme Euroopan rakentamista linnoitukseksi, jonka sisälle ei pääse muualta turvaa hakemaan.

Vapautta voidaan rajoittaa myös silloin, kun rajoittamisen hyödyt varmasti ylittävät haitat ja kun rajoituksilla turvataan yksilön tulevat valinnanmahdollisuudet. Myös ympäristö asettaa rajansa ihmisten vapauksille: meillä ei ole loputonta vapautta esimerkiksi kuluttaa tai haaskata energiaa. Vapauksia rajoittaessa tulee aina täyskieltojen sijaan ensin harkita vähemmän rajoittavia ohjauskeinoja.

Vapaus liittyy läheisesti yhdenvertaisuuteen, tasa-arvoon, onnellisuuteen ja osallisuuteen. Kaikkien todellinen vapaus toteutuu vain, jos ihmisillä on yhdenvertaiset oikeudet. Vapaus päättää omasta elämästään on sekä edellytys onnellisuudelle että itsessään tärkeä onnellisuuden lähde. Ilman vapautta ei puolestaan voi olla osallisuutta eikä demokratiaa.

3.1 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus

Ketään ei saa syrjiä. Haluamme rakentaa yhdenvertaista yhteiskuntaa, johon kaikilla on mahdollisuus osallistua – asuinpaikasta, liikkumismahdollisuuksista, ihonväristä tai iästä riippumatta.

Yhdenvertaisuus ei synny itsestään. Se vaatii asenteiden muuttumista ja pitkäjänteistä työtä. Myös yhteiskunnan rakenteita on muutettava. Mikään yksittäinen ominaisuus ei saa määrittää yhteiskunnan silmissä yksilön koko ihmisyyttä. Kenenkään ei tarvitse eikä tule alistua syrjintään.

Ihmisten mahdollisuuksiin vaikuttavat usein vanhempien sosiaalinen asema ja muu tausta. Erityisesti on ponnisteltava niiden ihmisten tukemiseksi, joiden mahdollisuuksia vähentävät ennakkoluulot, vaikeat olosuhteet tai epäonninen tausta. Joskus yhdenvertaisuutta parannetaan parhaiten antamalla heikompaan ryhmään kuuluville väliaikaisesti tasoitusta, esimerkiksi kiintiöpaikkoja. Vammaisille ja muille osatyökykyisille on taattava entistä parempi mahdollisuus työelämään ja heidän työllistymisensä esteitä on raivattava.

Julkisen vallan pitää ottaa huomioon erilaisten ihmisten tarpeet. Yksin asuvia ja perheellisiä on kohdeltava yhdenvertaisesti. Ympäristön pitää olla esteetöntä ja palveluiden kaikkien saavutettavissa kansalliskielillä ja mahdollisuuksien mukaan eri vähemmistökielillä.

Vihreät haluaa maailmasta ja Suomesta tasa-arvoisen paikan kaikille sukupuolille. On tietoisesti etsittävä ja murrettava rakenteita, jotka estävät eri sukupuolten täysivaltaisen osallistumisen työ-, perhe- tai yhteiskuntaelämään. Vihreiden tavoitteena on kaikille reilumpi yhteiskunta, jossa ei ole sukupuoleen liittyviä ennakko-odotuksia.

Naisten alhaisempia tuloja, miesten syrjäytymistä, sukupuoleen korjaavien pakkosterilointia ja muita sukupuolittuneita ongelmia vastaan pitää taistella. Siksi esimerkiksi niin vanhempainvapaa kuin asevelvollisuuskin on uudistettava sukupuolia tasa-arvoisesti kohtelevalla tavalla. Parisuhteita pitää kohdella lain edessä yhtäläisesti puolisoiden sukupuolista riippumatta. Julkisen vallan on tunnistettava sukupuolten moninaisuus ja turvattava sukupuolivähemmistöihin kuuluvien oikeudet. On puolustettava myös niiden oikeuksia, jotka eivät koe itseään yksiselitteisesti mieheksi tai naiseksi.

Naisiin kohdistuva väkivalta ja lähisuhdeväkivalta on vakava yhteiskunnallinen ongelma, jota on ehkäistävä ja johon on puututtava.

Vihreät kunnioittaa uskonnonvapautta ja haluaa, että kaikkia maailmankatsomuksia kohdellaan tasa-arvoisesti. Erilaisilla maailmankatsomuksellisilla yhteisöillä tulee olla yhdenvertainen asema suhteessa valtioon.

3.2 Onnellisuus

Vihreät haluaa edistää ihmisten mahdollisuuksia hyvään ja onnelliseen elämään. Onnen lähteet ovat yksilöllisiä, eikä kenenkään tule määrittellä toisen puolesta, mikä tekee tämän onnelliseksi. Julkisen vallan tulee kuitenkin luoda edellytykset onnelle ja mahdollistaa se, että ihminen saa valita oman onnellisuutensa avaimet.

Siksi politiikan tärkeysjärjestys pitää laittaa uusiksi. Nykyisestä korostuneesta talouskasvun ja kilpailukyvyn tavoittelusta on siirrettävä painopistettä ihmisten onnellisuuteen. Onnellisuuspolitiikan kannalta voi olla järkevää esimerkiksi parantaa perhevapaita tai kaventaa tuloeroja, vaikka talouskasvu hieman hidastuisikin.

Valtio ei voi taata kenenkään onnellisuutta mutta se voi tarjota onnen rakennuspalikoita. Esimerkiksi vakaa yhteiskunta, terveys, ihmissuhteet, riittävä lepo sekä mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä ovat keskimäärin onnellisuutta lisääviä asioita. Ihmisillä pitää lisäksi olla aikaa tehdä niitä asioita, jotka ovat heidän onnellisuutensa kannalta tärkeitä.

Oikeus oppia uutta läpi elämän ja elämysten tuoma ilo ovat yksi onnellisuuden lähteitä. Julkisen vallan tulee tarjota vapaata tilaa, jossa tavata ystäviä ja harrastaa, sekä tukea kulttuuria, joka mahdollistaa sekä itsensä toteuttamisen että taiteesta nauttimisen. Taiteilijoiden ja tutkijoiden on saatava pelotta omistautua uuden etsimiselle.

3.3 Osallisuus

Vihreät haluaa luoda yhteiskunnan, missä valta jakautuu nykyistä tasaisemmin. Vallan on oltava sekä helposti kritisoitavaa että kumottavaa.

Tulevaisuuden suunta pitää määrittellä yhdessä. Yhteiskuntaa ei tule rakentaa niin, että samalla suljetaan osa ihmisistä sen ulkopuolelle. Yhteiskunnallinen osallistuminen ei saa olla vaikeaa tai tuntua turhalta.

Kansalaisten oikeudet turvataan parhaiten, kun päättäjät voidaan vaihtaa parempiin reiluissa vaaleissa. Osallistuminen ei saa kuitenkaan jäädä vain joka neljäs vuosi pudotettuun äänestyslippuun. Suoraa demokratiaa, kuten kansalaisaloitteita ja kansanäänestyksiä, tarvitaan tukemaan edustuksellista demokratiaa ja palauttamaan luottamusta politiikkaan. Vihreiden mielestä demokratiassa valta kuuluu kaikille myös vaalien välissä.

Politiikassa on kysymys arvoista ja ihanteista. Siksi muillakin kuin koulutetuilla ammattilaisilla on oltava mahdollisuus kertoa näkemyksensä. Emme usko itsevaltaisiin johtajiin, vaan yhdessä etsittyihin ratkaisuihin. Tarvitsemme lisää osallistavan demokratian muotoja. Haluamme valtansa rajat tuntevan presidentin ja vahvan eduskunnan, paikkansa tietävät viranhaltijat ja arvonsa tuntevat kansalaiset.

Sananvapaus takaa sen, että valtaa pitäviä voi kritisoida vapaasti. Vapautta kunnioittavassa yhteiskunnassa on sanomisen ja loukkaantumisen vapaus, ei vaientamisen kulttuuria. Monipuolisen kansalaiskeskustelun ylläpitäminen on meidän

kaikkien asia.

Läpinäkyvyyttä ja avoimuutta on lisättävä kaikilla päätöksenteon tasoilla. Ihmisille on tarjottava tietoa julkisesta päätöksenteosta siellä missä he ovat: turuilla ja toreilla, netissä, kouluissa ja työpaikoilla.

Tieto- ja viestintäteknologia mahdollistaa uudenlaisen radikaalin avoimuuden, jossa julkisesti tuotettu tieto tarjotaan helposti kaikkien saataville. Tiedon jakaminen tarjoaa ihmisille tavan osallistua ja yrityksille uusia liiketoiminnan mahdollisuuksia. Siksi valtion ja kuntien tuottamien tietojen tulee olla kansalaisten vapaasti käytettävissä.

Kansanvaltaisuuden on oltava läpileikkaava periaate kaikilla päätöksenteon tasoilla. Järjestöt, kunnat, kuntayhtymät, valtiot, valtioiden väliset järjestöt ja valtioiden liitot on demokratisoitava. Päätöksiä kaikkia koskevista asioista, kuten eläkkeistä tai sosiaaliturvasta, ei saa antaa vain etujärjestöjen päätettäväksi. Päätökset pitää tehdä mahdollisimman lähellä ihmisiä, joiden elämään ne vaikuttavat.

Demokraattisemman Suomen lisäksi haluamme demokraattisemman maailman. Haluamme globaaleja päätöksentekokeleimiä, joilla on todellista valtaa. Ilmastonmuutoksen kaltaiset maailmanlaajuiset ongelmat on välttämätöntä ratkaista yhdessä. Tiivis globaali yhteistyö on myös tehokas keino puuttua kansallisiin ja kansainvälisiin konflikteihin ja siten edistää rauhaa maailmanlaajuisesti.

4 Välittäminen

4.1 Oikeudenmukaisuus

Hyvä oikeudenmukaisuuden mittari on se, kuinka hyvin yhteiskunnan heikointa jäsentä kohdellaan. Oikeudenmukainen valtio turvaa hyvän elämän edellytykset kaikille ja kaikissa elämäntilanteissa. Jokainen meistä voi joskus olla heikko.

Oikeudenmukaista on taata tuloerojen kohtuullisuus, sosiaalinen liikkuvuus ja riittävä toimeentulo kaikille. Vihreistä on reilua, että veroja peritään maksukyvyyn ja haittojen mukaan. Hyvätuloisilla on sekä mahdollisuus että velvollisuus osallistua yhteiskunnan rakentamiseen muita enemmän.

Varallisuuserojen pienuus hyödyttää lopulta kaikkia. Rikkaat eivät tarvitse ympärilleen piikkilankaa ja kaikkialla on turvallista liikkua. Pienten tuloerojen yhteiskunnissa ihmiset ovat keskimäärin onnellisempia.

Nykyään köyhyys ja monet muut ongelmat siirtyvät sukupolvelta toiselle. Vastaavasti rahalla on tapana mennä rahan luokse, ja korkea koulutustaso periytyy. Kaikki eivät siis pääse aloittamaan samoista lähtökohdista. Edellytyksiä on tasattava koulutuksella, sosiaaliturvalla ja verotuksella.

Oikeudenmukaisessa yhteiskunnassa työttömyyttä tai tyytymättömyyttä ei päästetä keskittymään ja peruspalvelut ovat laadukkaita asuinpaikasta riippumatta. Emme halua

Suomen jakautuvan köyhien slummeihin ja rikkaiden aidattuihin asuinalueisiin emmekä hyvinvoinniltaan liian eriytyneeseen kansalliseen aluerakenteeseen.

Välittäminen ei saa pysähtyä valtioiden rajoihin. Ihmisillä on oikeus vapauteen puutteesta ja kurjuudesta kaikkialla maailmassa. Suomen kaltaisilla vaurailta mailla on velvollisuus tukea tämän oikeuden toteutumista kehitys yhteistyöllä ja muulla politiikalla.

Kauppapolitiikka ei lähtökohtaisesti saa estää köyhiä maita kehittymästä. Kauppaa ja sen rajoitteita voidaan kuitenkin käyttää ohjaamaan diktatuureja kohti universaalisti tunnustettujen ihmisoikeuksien kunnioittamista. Kilpailun ja yhteistyön maailmassa kaikkien toimijoiden tulee noudattaa yhteisesti sovittuja pelisääntöjä. Kansainvälisellä yhteisöllä on velvollisuus puuttua yksittäisen kansallisvaltion toimintaan silloin, kun valtio ei kykene tai ei ole halukas suojaamaan kansalaistensa elämää.

Ihmiskunta on kansainvälinen perheemme. Vihreille ihmiset ovat ensisijaisesti yhteisen maailman kansalaisia. Asevarustelun sijaan haluamme inhimillistä turvallisuutta. Haluamme edistää ihmisoikeuksia, rauhaa ja demokratiaa maailmassa myös ulkopolitiikan keinoin. Vihreiden pitkän aikavälin visiossa liikkumisen vapaus ei tunne rajoja.

4.2 Hyvinvointi

Ihmisten onnellisuuden ja hyvinvoinnin edellytyksiä luodaan hyvinvointivaltiossa. Se on suomalaisten rakentamista asioista parhaita. Kukaan meistä ei ole yksin vastuussa itsestään. Kattava turvaverkko, tasokkaat terveystalvelut, jokaisen mahdollisuus kehittää ja kouluttaa itseään, pienet tuloerot – nämä kaikki luovat onnellisten yhteiskuntaa.

Terveys ja henkinen hyvinvointi ovat useimmille tärkeitä onnellisuuden edellytyksiä. Kuntien ja valtion on turvattava kaikille yhtäläinen oikeus saada parasta mahdollista hoitoa. Sen lisäksi pitää edistää terveyttä. Sairauksien ennaltaehkäisy on paitsi tärkeää ihmisten hyvinvoinnin kannalta, myös taloudellisesti välttämätöntä, kun väestö ikääntyy ja tarpeet kasvavat. Siksi esimerkiksi liikunnan harrastamisen tulee olla helppoa ja houkuttelevaa.

Mielekäs työ, yhdessä tekeminen ja ihmiskontaktit torjuvat syrjäytymistä. Myös terveellinen ravinto, puhdas juomavesi, meluttomuus ja saasteeton ilma ovat terveen elämän edellytyksiä Suomessa ja koko maailmassa.

Elinympäristömme muodostuu luonnosta ja rakennetusta ympäristöstä. Rakennettu ympäristö on olennainen osa perintöä, jonka jätämme tuleville polville, ja meidän pitää huolehtia siitä, että se perintö on arvokas ja korkealaatuinen.

Apua tarvitsevilla ihmisillä on oikeus ihmisarvoiseen elämään ja auttamaan kykenevillä ihmisillä velvollisuus auttaa, yli rajojen. Me Suomessa voimme tukea muiden ponnisteluja elämällä ihmisiksi: maksamalla nuorten naisten työstä kehitysmaiden tehtaissa kohtuullista palkkaa, käyttämällä vain kestävän siivun maailman luonnonvaroista ja auttamalla hädänalaisia meillä ja muualla.

Yhteiskunta tarvitsee työtä ja vapaata yrittäjyyttä rahoittaakseen hyvinvointivaltion moninaiset kustannukset. Kaikilla pitää olla mahdollisuus työhön. Työn pitää olla kaikille kannattavaa ja siitä pitää saada reilu korvaus. Kukaan ei saa jäädä väliinputoajaksi tuloja ja sosiaaliturvaa yhteen sovittaessaan.

Työn pitää olla myös oikeudenmukaista. Työehtojen noudattaminen, sama palkka samasta ja samanarvoisesta työstä, turhien pätkätöiden lopettaminen sekä mahdollisuus sovittaa helposti yhteen työ ja muu elämä ovat edellytyksiä reilulle työelämälle.

Työ ei kuitenkaan ole itseisarvo, vaan väline toteuttaa oikeudenmukaista yhteiskuntaa – ja monille myös itseään. Työn vastapainoksi tarvitaan lisää vapaa-aikaa. Samalla voidaan jakaa työmäärää suuremmalle joukolle.

Sosiaaliturvaviidakko tulee korvata yksinkertaisella ja kannustavalla perustulolla. Se antaa turvaa niin pätkätyöläisille, osatyökykyisille, pienituloisille kuin yrittäjillekin. Perustulo vapauttaa ihmiset valitsemaan ja etsimään itselleen mielekästä tekemistä. Se tekee työn vastaanottamisesta kannattavaa ja mahdollistaa erilaiset työn tekemisen muodot.

Koulutus tarjoaa välineitä osallistua yhteiskuntaan ja työelämään. Kaikilla on oikeus laadukkaaseen ja maksuttomaan koulutukseen perhetaustasta ja asuinpaikasta riippumatta. Kaikilla tulee olla vapaus valita itselle parhaiten sopiva koulutuspolku. Vapauteen kuuluu myös mahdollisuus välillä tehdä virheitä ja valita harha-askelten jälkeen uusi reitti.

5 Vihreät toimintatavat

Yksi syntysyy vihreille on ollut halu tuulettaa ummehtunutta ja harvainvaltaista poliittista kulttuuria. Emme ole vain toisinajattelihoita vaan myös toisintekijöitä.

Olemme sitoutuneet avoimuuteen kaikessa toiminnassamme. Neuvotteluissa tekemämme sopimukset kestävät päivänvalon. Ajamme lisää avoimuutta päätöksentekoon kaikkialla, missä toimimme – niin eduskunnan valiokunnissa, kunnanvaltuustoissa kuin Euroopan unionissa.

Vihreät on avoin ja epähierarkkinen puolue, jossa viimeisinä mukaan tulleet saattavat olla ensimmäisinä vuorossa, jos vain ideoita, intoa ja osaamista riittää. Olemme sitoutuneet tiukkaan rotaatioon eli tehtävien kierrättämiseen. Näin kenestäkään ei tule korvaamatonta ja valtaa jaetaan useammalle.

Vihreät tähtää avoimeen keskusteluun, jossa kaikkia osapuolia kuunnellaan. Kiellettyjä aiheita ei ole. Jos olemme väärässä, haluamme tietää miten. Jos esittämämme ratkaisu ei toimikaan, olemme valmiit etsimään toimivamman. Vihreät pitää kiinni tavoitteistaan, mutta ymmärtää, että ne voidaan saavuttaa monin tavoin.

Hyväksymme vain sellaiset toimintatavat, jotka ovat linjassa periaatteidemme kanssa.

Tarkoitus ei pyhitä keinoja. Kannatamme hyviä aloitteita, vaikka ne eivät olisi alun perin Vihreiden keksimiä tai emme saisi aloitteen toteutumisesta kunniaa. Tärkeintä on hyvä lopputulos.

Pyrimme jatkuvasti parantamaan sisäistä demokratiaamme. Haluamme kuunnella puolueen ulkopuolisia ihmisiä, jotta emme unohdu omaan kuplaamme. Emme vaadi liittymään puolueeseen, vaan meillä saa toimia sitoutumattomanakin, tasaveroisena jäsenten rinnalla.

Vihreissä ei ole puku-, ikä- tai sukupuolikoodia, vaan kaikki ovat tervetulleita sellaisina kuin ovat. Vihreä toiminta luo tilaa vähemmistöihin kuuluville ihmisille. Kaikessa toiminnassa huomioidaan sukupuolten tasa-arvo.

Suuret muutokset vaativat ihmisten tuen. Vihreät sitoutuu ehdottomaan väkivallattomuuteen kaikessa toiminnassa. Väkiältä tuottaa väkivaltaa, eikä väkivaltainen yhteiskunta voi olla hyvä kenellekään. Olemme valmiit hyväksymään itsellemme vain sellaiset menettelytavat, jotka soisimme myös kanssamme eri mieltä oleville.

Vihreät ei rakenna yhteiskuntaa yhden ryhmän etujen mukaisesti vaan sellaiseksi, että se on oikeudenmukainen kaikille. Toimimme yhdessä muiden maiden vihreiden kanssa edistääksemme tavoitteitamme maailmanlaajuisesti.

Me kannatamme kansanvaltaa, avointa yhteiskuntaa ja vilkasta poliittista keskustelua. Emme kumarra ketään mutta kunnioitamme kaikkia.